

COMMENTATIONES
SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARUM
GOTTINGENSIS
RECENTIORES
VOLUMEN VII.

AD A. MDCCCXXVIII — XXXI.

CUM FIGURI S.

GOTTINGAE,
SUMTIBUS DIETERICHIANIS.

MDCCCXXXII.

M E M O R I A
IOANNIS TOBIAE MAYER
 IN CONSESSU SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARUM
 D. VII. MAII MDCCCXXXI
 COMMENDATA AB
IO. FRID. BLUMENBACH.

Quinta jam vice ex munere et pietatis officio triste mihi suscipiendum est negotium defuncto Societatis sodali in concessu nostro parentandi.

Quatuorviris, quorum memoriam hactenus recolere mihi incubuit, *Richtero*, *Crellio*, *Osiandro* et *Bouterwekio*, successit jam desideratissimus collega **IOANNES TOBIAS MAYER**, vir multis nobis nominibus lugendus, maxime mihi, cui contigit, cum ante hos **LIX** annos studiorum causa almam nostram Georgiam Augustam adiveram, ut primis statim post aduentum diebus in eius notitiam venirem, quae mox ad familiarem consuetudinem ab eo inde tempore crevit.

Coaetaneus mihi fuit, utpote qui senis saltem diebus ante me lucem aspergit tertio nonas Maii anno praeteriti seculi **LII**.

Patrem habuit virum summum *Tobiam Mayerum*, itidem quondam nostrum, et cuius institutioni, et post praematurum eius obitum per omnem vitam sancte seruatae tanquam exemplaris in studiis suis memoriae,

quantum debuerit filius, paternae virtutis doctrinaeque haeres felicissimus omni modo testatus est.

Adeoque, etsi conscius sim sententiae *Ulyssis Laertii*, qui genus et proavos et quae non fecimus ipsi, vix ea nostra vocat, eo magis tamen eius memoriam hac occasione in hocce nostro consessu renovare licet, cum praeter tantum filium, quem ipsi debuimus, etiam inter primos et principes fuerit, qui ad famam sodalitii nostri per Europam litteratam commentationibus ipsi oblatis maxime contulerunt, ex quorum numero vel nouas eius tabulas motuum solis et lunae, et tabularum lunarium usum in investigenda longitudine maris meminisse sufficiat.

Obiit quidem ante diem Mayerus pater nondum quadragenarius et quidem, quod *Pütterus* in tentamine historiae universitatis nostrae litterariae refert, proxime ex gravibus molestiis durante obsidione gallica circulos suos importune turbantibus.

Tanto vero patre puerili jam aetate orbatus filius (idque diu antequam Senatus Britannici decreto praemium constitutum pro tabulis lunaribus ad longitudinem reperiundarum rationem adiuvandam haeredibus esset persolutum) anceps et dubia fuisse eius conditio, nisi *Kästnerus* eum paterna plane cura amicissime amplexus esset.

Postquam vero ter senos adoleverat annos in universitate patria primum theologico studio sedulus se voverat, cum casu quodam *Euclidis* elementa et theorematata in manus eius inciderent, quorum lectione tantopere capiebatur, ut totum nunc se mathematicis et physicis disciplinis dicaret, et theologicas preelectiones derelinqueret, inscius forte sive oblitus, sive paterno exemplo ab incunabulis aliter edoctus, decreti celebris

philosophi neoplatonici Pici Mirandulani, qui nihil magis nocivum theologo nudo asseruerat quam frequentem et assiduam in mathematicis Euclidis exercitationem.

Ab eo vero inde tempore inter privatim apud nos docentes per integrum fere septennium scholas habuit istarum disciplinarum, donec eodem scopo ut prof. publicus ordinarius ad Altorfinam vocabatur academiam, nunc quidem pridem abolitam et jam antea modice saltem frequentatam, verum ob multifaria commoda et vitam, aequa socialem collegarum ac frugalem, ipsis exoptatam, quod praeter Mayerum alias quondam nostrar sodalis meritissimus *Gatterer* itidem antea prof. Altorfinus saepe testatus est; aequa ac in memorabili autobiographia *Sal. Semler*.

Deinde Erlangam vocatus easdem paelectiones habuit, usque dum ante triginta binos annos post obitum *Lichtenbergii* nostri, dignissimus eius successor in alman Georgiam Augustam redux oblatam ipsi physices cathedram cum directione apparatus physici accepit, simulque inter Sodales ordinarios Societatis nostrae, eiusque mathematicae classis senior, relatus est.

Multimode autem cum scholis, quas sedulo habebat, tum scriptis utilissimis, in primis vero commentationibus doctissimis quae in concessibus societatis recitavit, de munera officiis religiose servatis egregie meruit; in universum vero fructuosa ratione, qua mathesin sublimorem physicae disciplinae junxit.

Et quidem in scholis suis admiranda excellebat dexteritate et facilitate, quibus experimenta spectatoribus in auditorio publico demonstrabat, singularis sane naturae dos, quae, ut de poëtis dicunt, nascitur, non fit et quam Latinorum Hippocrates, *Corn. Celsus* alio fine ad vulnera medica manu tractanda summe necessariam requirit; quam vero passim in aliis professoribus

physices, pridem vita defunctis, cetera de studio suo meritissimis, aegre desiderabant auditores eorum.

In libris vero eius didascalicis s. compendiis isagogicis succinctam brevitatem et ordinem concinnum perspicuae claritati junctam videmus; et quod in primis magnae laudi tam in his quam in universo studiorum suorum decursu MAYERO tribuere oportet, quod nullius addictus jurare in verba magistri, nulli systemati, etiamsi diu de eius certitudine sibi videatur persuasus, meliora postea edoctus eidem lubens valediceret.

Cuius masculae in disciplina physica mutationis maxime memorabile documentum dedit, cum pridem phlogistico systemati adhaerescens, primus inter Germaniae physicos classicos de certitudine antiphlogistici s. Lavoisieriani persuasus et convictus argumentis et experimentis novam doctrinam ad ipsam naturae veritatem ita demonstraret, et contra celebrium adversariorum, *Grenii* in primis et sodalis quondam nostri et prof. Gottingensis honorarii *de Luc* aliorumque (qui phlogistico systemati pertinaciter adhaerebant), tam egregie defenderet, ut ab eo inde tempore tanquam reformato r chemiae ad physicam disciplinam applicatae inter Germanos doctiores merito inclaruerit.

Quod vero proxime ad Mayeri de sodalitio nostro (cui ultra triginta annos adscriptus fuerat) merita attinet, tredecim praelectionibus magni momenti eius commendationes ditavit.

a. nempe MDCCCI. Commentat. Vol. XV.

An varia caloris phaenomena pendeant ab actione peculiaris materiae calorificae, an potius dynamice explicanda sint, praecipue ex legibus secundum quas fit propogatio caloris.

a. MDCCCI. Commentat. Vol. XVI.
de halonibus sive coronis.

- a. MDCCCVI. Commentat. Vol. XVI.
de adfinitate chemica corporum coelestium.
- a. MDCCCIX. Commentat. recentior. Vol. I.
de lege vis elasticæ corporum.
- a. MDCCCX. ibid.
de apparentiis obiectorum terrestrium et refractione
lucis in atmosphaera nostra pendentibus.
- a. MDCCCXII. Commentat. recentior. Vol. II.
de polaritate luminis.
- a. MDCCCXIV. Commentat. recentior. Vol. III.
de usu accuratori acus inclinatoriae magneticae.
- a. MDCCCXV. ibid.
de apparentiis colorum, a polaritate luminis pen-
dentibus.
- a. MDCCCXVIII. Commentat. recentior. Vol. IV.
phaenomenorum ab inflexione luminis pendentium
ex propriis observationibus et experimentis recen-
sio et comparatio.
- a. MDCCCXX. Commentat. recentior. Vol. V.
de arcubus coloratis inter duo vitra obiectiva seu
plana conspicuis.
- a. MDCCCXXII. ibid.
super legem actionis vis electricæ repulsivæ in
distantiam experimenta et disquisitiones.
- a. MDCCCXXIV. Commentat. recentior. Vol. VI.
Lex Mariotti ex principiis theoreticis deducta.
- a. MDCCCXXVIII. ipso hocce Vol. VII. contenta.
Determinatio quantitatis absolutae caloris, in dato
corpore contenti.
ex quarum quidem praelectionum insigni numero, quæ
quidem omnes de ingenio ac solidiore doctrina tanti
auctoris testantur binas tamen in primis insignes no-
minasse liceat:
alteram nempe de adfinitate chemica corporum
coelestium vel ex inde memorabilem quod in ea

numerosis observationibus astronomicis collatis
aenigmaticos hactenus aërolithos lunari eruptioni
deberi verisimilime demonstravit; alteram vero,
de usu accuratiori acus magneticae inclinatoriae
jam ad eius methodum in re Britannorum nautica
studio amici et familiaris Societatis, Centurionis
celebris *Sabine* eximio successu in usum versae.

Quantopere vero *Mayeri* ingenium et indefessa
adsiduitas disciplinarum physicarum incrementis pro-
fuerit, praeter pauca ea, quae jam tetigimus, amplius
sane catalogus scriptionum eius testatur in *Saalfeldii*
historia recentiore academie Georgiae Augustae, et
uberior adhuc in divite et utilissimo ndice Recensuum
Gottingensium litterariorum.

Quare eorum enumerationem denuo repetere eo
minus huius loci esset, cum potius de ipsius deside-
ratissimi *Mayeri* genio et gustu et vitae ratione aliqua
commemoranda habeam, mihi ex multorum annorum
necessitudine, quam cum eo alui, notissima.

Et quidem quod eius temperamentum — ut
physiologice loquar — ceu fundamentum sanitatis cui-
vis homini propriae attinet, mixtum illud quidem ut in
tot aliis humanissimis hominibus ex sanguineo et cho-
lerico erat, ita tamen prius adeo longissime praevale-
bat, ut si ex celebris suo aevo philosophi, *Christiani*
Thomasi, calculo mixturas istas in centesimas partes
redigere, paucissimas saltem cholericu tribuere liceret,
cum longe plurimae in sanguineo ita praevalerent, ut
non nisi rarius et quasi per transennam in brevem sed
cito defervescentem iram praeceps erumpere videretur,
eadem plane ratione quam de magni *Leibnitii* per-
quam simili temperamento refert *Eccartus* coetaneus
eius et Hannoverae diu ipsi familiaris.

Artium quoque elegantiorum *Mayerus* fuit stu-
diosissimus, musices praesertim et artis graphicae.

Illi⁹, quam puer didicerat, amorem per omnem posthac vitam retinuit, non solum ut doctus judex, sed ut eam in clavichordio mascule factitaret.

Picturae vero studium a patre in ea perito artifice ingenitum, crevit postea exemplo et familiaritate fratris natu paulo minoris, *Georgii Friderici*, qui in ea arte Romae praesertim inclaruit; tumque diem suum Moscoviae obiit.

Verum quod in universum seriores praesertim desideratissimi collegae annos beatos reddidit, exemplaris plane erat et indefessa cura qua patrem pientissimum ad ultimum usque vitae halitum prosecuta est filia eius lectissima, omnibus qui eam propius norunt, maxime veneranda.

Hisce si addas praeter ea, quae modo de *Mayeri* felici temperamento dicta sunt, diaetam quoque qua utebatur, non quidem anxie, verum moderate et constanter, et quotidianas fere deambulationes quibus fruebatur, facilis est intellectu integra eius corporis animique firmitas, qua crudam viridemque senectutem peregit.

Et quod *Fontenelle* in Elogio Newtonis academiae Parisinae memorabile refert, ei non nisi semel tantum, et quidem seni grandaevo dentem secundarium quos perennes dicimus, excidisse, simile quidem etsi alia ratione et raro sane exemplo de *Mayero* novi, utpote cui proximo ante obitum anno tertiae dentitionis primordia prodierunt.

In viridi hocce senio varia etiam ipsi contigerunt conspicua memorabilia, ut duplex jubilaeum semiseculare. Alterum a. XXV. Doctorale, alterum anno proxime elapso Professorium quo et a diuo Rege Augustissimo ordinis Guelphici insignibus equestribus condecoratus fuit.

Iam vero ad ultimam Sodalis conjunctissimi vitae periodum delatum me video, quam quidem favente divino numine breviter persoluit. Postquam enim auctumnalibus feriis Directorium Sodalitii nona vice suscepserat et in anniversario concessu adhuc vegetus nobis interfuerat, paullo post gravem dyspepsiam cum viscerum aliquot abdominalium inflammatione contraxit qua pridie Calendas Decembres vir conjunctissimus, jam non amplius noster — ad coelites vocabatur, omnium, qui ut quidem ego familiarius cum eo vive-
rant, silens et moestum relinquens desiderium.

Memoria vero teneamus, monente *Seneca* philoso-
pho, amissa bona, nec ipsis fructum excidere patia-
mur quem ex illis percepimus. Habere enim eripitur,
habuisse nunquam.